

PROGRAMMA SYMPOSIUM MAANDAG 23 JAN. 2006

09.30 uur Inloop met koffie/thee

10.00 - 10.20 UUR: PRESENTATIE

10.00 uur **Presentatie** van het boek van Prof. dr. Hans Jansen,
*Van Jodenhaat naar zelfmoordterrorisme Islamisering van Europees antisemitisme in
het Midden - Oosten*,
door dhr. Aangeenbrug (uitgeverij Jongbloed).
Overhandiging van het eerste exemplaar door Hans Jansen aan een
vertegenwoordiger van de PKN.

10.20 - 17.00 UUR: LEZING EN REACTIES

10.20 uur **Lezing: Prof. Dr. Hans Jansen**
Van Jodenhaat naar zelfmoordterrorisme

11.10 uur **Drs. Mohamed Ajouaou** reageert

11.40 uur Discussie in groepen

12.45 uur Lunchpauze

13.45 uur Plenaire discussie

15.00 uur **Mw. Hadassa Hirschfeld**, adj. dir. van het CIDI
(Centrum voor Informatie en Documentatie Israël),
Is er ook in Nederland sprake van islamisering van het antisemitisme?

15.15 uur **ds. Jaap de Vreugd**, vz. Christenen voor Israël,
Wat mag er van de kerken verwacht worden?

15.30 uur Koffie/ thee

15.45 uur Plenaire discussie

17.00 uur Sluiting

**“Israël moet van de kaart worden geveegd, omdat deze staat geen
bestaansrecht heeft”**

Thema uit het boek: “Van jodenhaat naar zelfmoordterrorisme”

Prof.Dr.Hans Jansen

- I.** Fragment uit toespraak van Mahmoud Ahmedinejad (26 oktober 2005), president van Iran: “De staat Israël **moet** niet alleen worden vernietigd, maar **zal** ook van de kaart worden geveegd!”
- II.** Waarom zweeg de hele Arabische wereld in het Midden-Oosten oorverdovend over de rede van Ahmedinejad? Omdat hij keurig de heersende opvatting vertolkte van Islamitische wetenschappers, politici en geestelijke leiders in het Midden-Oosten, voor wie Israël géén bestaansrecht heeft en daarom uiteindelijk moet worden vernietigd.
1. Moslimgeleerden aan het woord op 4de conferentie van de Academy of Islamic Research (27 september tot 24 oktober 1968) te Cairo, op conferentie in 1991 te Teheran tijdens eerste Intifada, en op conferentie te Teheran van 23 tot 25 april 2001. Onderzoek naar tientallen referaten, die werden gehouden en gepubliceerd.
 2. Geestelijke leiders aan het woord tijdens 2de Intifada (2000 – tot op vandaag), die op vrijdag in de moskee (uitgezonden door de televisie) hun preken houden. Onderzoek naar honderden preken, die werden gehouden en gepubliceerd.
 3. Politieke leiders van de Palestijnse Autoriteit aan het woord.
 4. “Sleutel”, hét symbool van de claim die politieke en geestelijk leiders van de Palestijnse Autoriteit laten gelden op het gebied waarop de staat Israël in 1948 werd gesticht. In vele honderden cartoons van de sleutel, die in Palestijnse dagbladen verschijnen sinds de 2de Intifada, wordt aan de lezer duidelijk gemaakt dat Israël géén recht van bestaan heeft. Verwijzing naar mijn “digitale boek” (*Beeld van Israël en Joden in Arabisch-Palestijnse cartoons tijdens Al-Aqsa-Intifada*, 700 pagina’s, 1460 cartoons in kleur en zwart-wit), dat ook vandaag is “verschenen” en bij de auteur kan worden besteld (voor aanschaf van CD-ROM: zie informatie in Proloog van boek, pagina 52-53).
 5. Waarom zo’n éénstemmigheid tussen Palestijnse wetenschappers, politici en geestelijke leiders als het gaat om de uiteindelijke vernietiging van de staat Israël? Omdat zij tot op heden geen tittel of jota hebben geschraapt uit de charters, waaraan zij zich willen houden zoals wij ons houden aan de grondwet (*Charter* van Hamas: artikel 11 en 13; *Charter* van P.L.O, artikel 19, 20, 21, 22 en *Charter* van Al-Fatah, artikel 12, 19).
 6. In de meeste landen is het onderwijs de spiegel van wat er in de grondwet staat en in de maatschappij op alle nivo’s leeft. In het onderwijs van Arabische landen in het Midden-Oosten wordt kinderen, leerlingen en studenten onderwezen dat Israël géén bestaansrecht heeft en daarom uiteindelijk moet worden vernietigd:
 - 6.1. Onderwijs van Palestijnse Autoriteit moedigt leerlingen aan om Israël in heilige oorlog te vernietigen. Telkens terugkerende thema’s in schoolboeken zijn: de staat Israël heeft geen recht van bestaan, Israël heeft geen historische rechten, Israël heeft geen godsdienstige rechten, Israël heeft Palestina geïsurpeerd, Zionisme is incarnatie van racisme, Israël is een bezettende macht, Israël wordt systematisch gedemoniseerd, het bestaan van staat Israël wordt ontkend, onderwijs is voorbereiding op heilige oorlog tegen Israël. Het onderwijs verheerlijkt martelaarschap voor bevrijding van Palestina.
 - 6.2. Palestijnse kinderen krijgen militaire training op zomerkampen ter voorbereiding op Jihad tegen Israël.
 - 6.3. Palestijnse kinderen leren spelenderwijs dat steden en dorpen van “Palestina voor 1948” hun eigen steden en dorpen zijn.

- 6.4. Palestijns onderwijsprogramma is de educatieve vertaling van het charter van P.L.O. en van het charter van Hamas.
- 6.5. Onderwijs van autoriteiten in Syrië, Jordanië, Egypte, Saoedi-Arabië en van de Iraanse Republiek moedigt leerlingen aan om Israël in een Jihad te vernietigen.

7. Antisemitische indoctrinatie in televisie-uitzendingen in het Midden-Oosten:

- 7.1. Palestijnse televisieprogramma's leren kinderen dat niet alleen de Gazastrook en de Westoever, maar héél Palestina (inclusief Israël) onvervreemdbaar eigendom is van de Islam.
- 7.2. Palestijnse televisieprogramma's onderwijzen kinderen dat Israël hetzelfde doet met de Palestijnen als Hitler met de Joden.
- 7.3. Palestijnse televisieprogramma's onderwijzen kinderen dat Israël geen recht van bestaan heeft en moet worden vernietigd.

III. Waarom is de overtuiging dat Israël uiteindelijk géén bestaansrecht heeft en daarom van de kaart geveegd moet worden, onder moslims (wetenschappers, hoogleraren, leraren, politici, imans, juristen, journalisten, columnisten, en makers van radio- en televisieprogramma's) zó wijd verspreid in het Midden-Oosten?

1. Traditioneel beeld van joden in Islam
2. Het beeld van de machteloze Jood verandert in het beeld van de Jood als trawant van Satan.
3. Zegevierende Jood die een staat sticht, onmogelijk te rijmen met traditioneel beeld van machteloze en vernederde Jood.

IV. Conclusie "Geen enkele moslim zal ooit definitief afstand doen van grondgebied dat ooit werd toegevoegd aan het rijk van de islam"(Bernard lewis, *De crisis van de islam. Jihad en de wortels van de woede*, Utrecht 2003).

AD III Wáárom is de overtuiging dat Israël uiteindelijk géén bestaansrecht heeft, zó wijd verspreid in het Midden-Oosten?

1. Traditioneel beeld van joden in Islam.

Als wij Arabische geschriften over joden en joodse religie uit de laatste halve eeuw vergelijken met die uit het verleden vanaf het ontstaan van de islam in de 7de eeuw, dan valt onmiddellijk op dat de visie op de joden een radicale verandering heeft ondergaan. Er heeft zich een revolutionaire ontwikkeling voorgedaan, waaraan in de media in het Westen nauwelijks enige aandacht wordt besteed. Welke visie op de joden werd eeuwen lang gehuldigd in de klassieke wereld van de islam? Een werkelijk alles overheersende karakteristiek van de joden was: hun onbelangrijkheid, hun onbeduidendheid en onbetekenendheid! Dat wil zeggen dat de joden niet meer relevant zijn in de geschiedenis van de mensheid en dat hun rol helemaal is uitgespeeld. In tegenstelling tot polemicus van christelijke huize, die bibliotheken vol schreven om het jodendom te weerleggen en haar aanhangers te diskwalificeren, was er in de afgelopen eeuwen nauwelijks een polemicus van islamitische huize die zijn tijd verspilde om christelijke polemicus hierin te volgen. Met uitzondering van de Spaanse polemicus Ibn Hasm (994-1064) komen wij in de religieuze literatuur (theologie en homelietiek) van de islam niets tegen, dat te vergelijken zou zijn met de virulent anti-joodse geschriften van een Johannes Chrysostomus, Peter Venerabilis, Raymond Martini, Raymon Lull en de van jodenhaat vervulde geschriften van een Bernardino da Feltre, een Vincent Ferrer, een Martin Luther en Johannes Capistrano. Hetzelfde moeten we zeggen over de geschriften van de filosofen. Terwijl in Europa van de 18de tot de 20ste eeuw de belangrijkste van de verlichte (!) Duitse en Franse filosofen (Kant, Fichte, Schleiermacher, Hegel, Schelling, Schopenhauer, Feuerbach, Marx, Nietzsche, Montesquieu, Diderot,

Voltaire en Holbach) eeuwenoude stereotypen van de joden en de joodse religie in hun geschriften overnamen, lezen wij in de grote werken van islamitische filosofen hierover helemaal niets. Hetzelfde geldt van de klassieke islamitische literatuur, waarin een figuur als Shylock of Fagin helemaal niet voorkomt.

Welk beeld van de joden komt naar voren in de Koran, de Sunna, de commentaren, de latere literatuur, de geschiedschrijving en in de archieven van het volk? In het begin van zijn loopbaan beschouwde Mohammed de joden als mensen van het boek, die zich door de boeken van Mozes lieten oriënteren. Zoals de joden reciteerde Mohammed de gebeden in het begin ook in de richting van Jeruzalem en vastte hij net als de joden vierentwintig uur op de Grote Verzoendag. Ook het rituele gebed van Mohammed vertoont veel gelijkenis met dat van de joden. Mohammed was er eigenlijk van overtuigd dat zijn boodschap in wezen niet zoveel verschilde van hetgeen Mozes vroeger van God te horen had gekregen. De Koran zegt heel nadrukkelijk dat de zonen van Israël uitverkoren en begenadigd zijn boven alle andere mensen (Koran: 44:32; 45:16; 2:47; 2: 122; v.g.l. Amos 3:2). Zij worden getekend als degenen met wie God een verbond heeft gesloten (Koran 5:12; 5:70). Aan de zonen van Israël heeft God verder de Schrift en het profetenschap gegeven (Koran 45: 16; 40: 53). Aan de zonen van Israël werd ook het oosten en het westen van het land (Palestina) tot erfdeel gegeven (Koran 7:137). Omdat Mohammed joden heeft leren kennen als mensen die hun eigen Schriften goed bestuderen, hoopt hij in het begin dat zij zich tot de islam zullen bekeren (Koran 68: 37). In zijn vaderstad Mekka had hij helemaal geen succes met zijn prediking van de nieuwe boodschap. Toen de inwoners van de stad hem gingen vervolgen, week Mohammed uit naar Medina waar verscheidene joodse stammen woonden. Er zijn historici die beweren, dat er joden waren die na de verwoesting van de tempel in Jeruzalem onder Nebukadnezar naar Arabië zijn gevlucht. Mohammed probeert in Medina met zijn preken de joden voor zich te winnen. Hij gaat in op een verzoek van Arabische stammen om een samenlevingsverband

te ontwerpen, die ook wel eens de constitutie van Medina wordt genoemd. De constitutie hield in, dat de joden die met verscheidene Arabische stammen waren verbonden, in de stadsstaat werden geïntegreerd, dat hun de verzekering werd gegeven dat zij tegen vijanden van binnen en buiten zouden worden beschermd en dat zij in alle vrijheid hun godsdienst mochten uitoefenen volgens het devies “de joden hun religie en de moslims hun religie”. De joden erkenden Mohammed echter noch als profeet noch als messias en zij verwierpen diens godsdienstige aanspraken. De joden stonden afwijzend tegenover de in de Koran voorkomende fragmenten en verhalen uit de Hebreeuwse Bijbel, die volgens hen bijzonder veel hiaten vertoonde. Mohammed begon daarom steeds meer te geloven, dat de joden de verhalen uit de Hebreeuwse Bijbel hadden vervalst .en dat alleen datgene wat aan hem door de engel Gabriel was geopenbaard, authentiek was. Mohammed beweerde zelfs in Medina, toen hij door de joden werd afgewezen, dat zijn geloof in feite ouder was dan dat van de joden. Zijn geloof vereenzelvigde hij met dat van Abraham, die – via Ismaël – als de stamvader van de Arabieren wordt beschouwd en die het heiligdom in Mekka zou hebben gebouwd. Mohammed beweerde dat het authentieke monotheïsme, dat Abraham als eerste tegenover de verering van de sterren had gesteld, door de joden (als ook door de christenen) was vervalst. In de islam moest dit zuivere monotheïsme weer in ere worden hersteld. Mohammed raakte diep teleurgesteld en verbitterd en er groeit snel een niet te overbruggen kloof tussen beiden.

De Koran schrijft in deze periode (Medina) de joden allerlei hatelijke dingen toe: Vertogen tegen de joden (Koran 2: 40-48); de joden zijn vijandig tegen Allah, de Boodschapper en de engelen (Koran 2: 97-98); de joden doen zich voor als gelovigen (Koran 5: 61); de joden hebben omgang met de ongelovigen (Koran 5: 80); de joden zijn ongehoorzaam geweest (Koran 5: 78); de joden werden blind en doof (Koran 5: 71); de joden bedrijven onrechtmatigheden (Koran 5: 79; Koran 5: 61); de joden pogen verderf te stichten (Koran 5: 64); de joden zijn vijanden van de gelovigen (Koran 5: 82); de joden zijn bezielde van geheime woede op de gelovigen (Koran 3: 119-120); de joden nemen woekerwinsten (Koran 4: 161); de joden zijn begerig naar het leven en vrezen de dood (Koran 2: 96); de joden menen dat het latere leven alleen voor hen is (Koran 2: 94); de joden verdraaien of verwisselen Allahs woorden (Koran 3: 78; ; 2: 59, 75-79; 4: 76; 5: 13; 41; 7: 162); de joden verzinnen leugenachtigs tegen Allah (Koran 2: 139); de joden willen dat Mohammed hun lering volgt (Koran 2: 120, 135); de joden willen redetwisten met Allah (Koran 2: 139); de joden zijn door Allah vervloekt

wegens hun ongeloof (Koran 2: 88; 4: 46, 52; 5: 13, 60, 64, 78); Allah is vertoorned op de joden (Koran 58:14); de joden zullen de bestraffing van het vuur krijgen (Koran 59: 3); de bijzondere voedselverboden zijn een straf voor de joden (Koran 4: 160; 6: 146; 16: 118); vriendschap en omgang met joden is verboden (Koran 3: 118; 5: 51; 58: 14). Ondanks de felheid van Mohammeds kritiek op en verzet tegen de joden, wordt de authenticiteit en de waarheid van Gods verbond en de openbaring als zodanig niet ontkend. Mohammed heeft nooit ontkend dat de weg des heils aan de joden is gegeven.

In de 7de eeuw ontwikkelde Mohammed een Arabische variant van het monotheïsme. Mohammed beschouwde zich als de laatste profeet na Jezus en zag de Islam als de voltooiing en bekroning van het Jodendom en het Christendom. Hij duldde geen ongelovigen, dat wil zeggen dat iedereen tot de Islam moest overgaan. De overgeleverde uitspraak van Mohammed: "*Het land behoort aan Allah en zijn Boodschapper*" vormt een fundament van de Islam. Toen de joden in Medina zijn visie bleken af te wijzen, verklaarde hij hun de jihad, de heilige oorlog. Hij liet de mannen van de joodse gemeenschap in Medina, die op één na de bekering weigerden, afslachten en vrouwen en kinderen in slavernij afvoeren. Als in de Koran en in de heilige geschiedenis van de profeet Mohammed wordt verteld over de oorlog van de profeet tegen de twee joodse stammen in Medina, dan valt in het verhaal echter niet de nadruk op het verzet dat de joden boden, maar op het feit dat ze overwonnen en vernederd werden. Standaardtekst in de Koran is hoofdstuk 2, vers 61, waar over de kinderen Israëls wordt gezegd: "En op hen (de joden) werd geslagen de vernedering en ellende, en zij riepen de toorn van God over zich af. Dat omdat zij ongelovig werden aan de tekenen van God, en de profeten gedood hadden zonder rechtvaardiging. Dat doordat zij ongehoorzaam waren geworden en vijandig". De begrippen "onderdanigheid" en "vernedering" keren in de Koran telkens terug, als het om de joden gaat. De joden, aldus de Koran, worden terecht door God gestraft voor hun vroeger weerspannig, opstandig en rebels gedrag. De joden zijn aan een volkomen machteloosheid prijsgegeven, want ze zijn ingeklemd tussen twee machtige rijken: die van het christendom en de islam. In de Arabische lyriek en in de verhalen van het volk over joden wordt deze machteloosheid, onderdanigheid en vernedering het prototype van de jood. In talrijke gelijkenissen en parabellen die in de afgelopen eeuwen tot op de dag van vandaag door moslims over de jood worden verteld, gaat het altijd weer over de machteloze en vernederde jood, voor wie niemand bang hoeft te zijn. Exegeten van de Koran, theologen, polemici en filosofen zagen sinds het ontstaan van de islam deze vernedering van de joden als een straf van God voor hun rebellie: de joden zijn voor eeuwig gedoemd om in volstrekte machteloosheid te leven. Het thema van de vernedering kreeg een bijzondere betekenis, als van tijd tot tijd bepaalde joden in de geschiedenis van de islam zeer vooraanstaande posities aan het hof van de kalief bekleedden en daardoor rijk en machtig waren geworden. Dan werden zij het voorwerp van verdachtmakingen en ernstige aantijgingen.

Volgens de islam is de wereld verdeeld in "het huis van de islam" (dar al-Islam) en "het huis van de oorlog" (dar al-Harb). Daarnaast wordt een derde gebied genoemd (dar al -Sulh), een gebied van "bestand", waar geen moslimse soevereiniteit heerst, maar waarmee men een verdrag kan sluiten. Welnu, wat was de eeuwen door in "het huis van de islam" de positie van de joden? In principe hebben de joden geen enkel recht. Zij leven en zijn eigenaar van goederen enkel en alleen bij de gratie van de moslims die in het gebied aan de macht zijn. De joden verkrijgen alleen maar rechten, als zij zich vreedzaam onderwerpen aan de Moslimse autoriteit in het land. Dan genieten zij de bescherming ("*dhimma*") van de moslims. joden zelf worden "*dhimmi's*" genoemd. Verdragen regelen de openbare en privé rechten van de joden. Het eerste recht dat de joden ontvangen, is het recht op leven. Voorwaarde is wel dat zij aan de moslimse autoriteit het hoofdgeld (jizya) betalen en zich aan haar gezag onderwerpen. Het betalen van het hoofdgeld is verplicht op straffe van arrestatie, gevangenisstraf, bekering, roof van kinderen of de dood. Het recht op leven is geen natuurlijk recht, maar een recht dat de jood moet kopen door jaarlijks aan de moslimgemeenschap (umma) belasting te betalen. De moslimse autoriteit biedt van haar kant de joden bescherming tegen aanvallen van buiten. Behalve het hoofdgeld dienen zij ook grondbelasting te betalen. In "het huis van de islam" is het de joden geoorloofd de godsdienst vrij uit te oefenen. In het algemeen (er waren wel uitzonderingen op de regel) werden zij niet gedwongen om tot de islam over te gaan, en kwam het nooit voor dat Hebreeuwse literatuur op de brandstapel werd verbrand zoals in Europa. Toen de moslims de landen

rondom de Middellandse Zee veroverden, gaven zij blijk van een groot respect voor de literatuur van andere culturen en religies en zorgden zij er voor dat bibliotheken in tact bleven en handschriften die verloren dreigden te gaan, vakkundig werden gerestaureerd en bewaard voor de toekomst. Door de uitbreiding van het immense moslim rijk in de richting van Irak, Syrië en Egypte, kwam een aantal van de grote intellectuele centra van het Midden-Oosten onder het gezag van de moslims te staan. Veel cultuurdragers in die centra gingen over tot de islam en er begon een intellectueel gisticsproces dat eeuwen zou voortduren. In dat deel van de wereld had de mensheid al duizenden jaren lang, vanaf de tijd van Sumerië en Akkad en van het Faraonische Egypte rijke culturen geschapen. Alle waardevolle literatuur uit deze duizenden jaren hebben moslimgeleerden voor de toekomst bewaard en vaak in het Arabisch vertaald. De

kaliefen realiseerden zich hoeveel er van de literatuur van andere culturen te leren viel en daarom zorgden zij er voor, dat belangrijke werken in het Arabisch werden vertaald. Al in de 8ste eeuw werden er vertalingen gemaakt, maar het vertalen kwam pas serieus op gang tijdens de regering van al-Ma'mun (813-833), die vooral voor dit doel een instituut stichtte: "*Het Huis van de Wijsheid*". Volkeren worden door moslimautoriteiten ook niet gedwongen over te gaan tot de islam. Ook vroeger waren de moslims in tegenstelling tot de praktijken van de christelijke leiders in Europa daar nooit op uit. Want de belastingen die de beschermde joden moesten betalen, verrijkten jaarlijks de schatkist. Ook al konden de joden in tegenstelling tot de landen in Europa (waar ze alleen vrije beroepen als medicus en geldschieder konden uitoefenen) in de moslimlanden in principe alle beroepen uitoefenen, waren er wel eens arme joden die uit praktische overwegingen zich tot de islam bekeerden: ze hoefden dan geen speciale belasting meer te betalen. Toen de joden na de herovering van Spanje door de katholieken uit het land werden verbannen, trokken velen naar het Osmaanse rijk, omdat de kalief hen daar als dhimmi beschermde. Als moslims nieuwe landen veroveren, zetten zij onmiddellijk een proces in gang, waarin deze gebieden zo snel mogelijk aan de oorspronkelijke bevolking worden ont-eigend en in het bezit komen van de veroveraars. Volgens moderne juristen en theologen onder de moslims is dit juridische statuut (in het Frans de "dhimmitude") nog altijd van kracht als het gaat om de plaats van de joden in de samenlevingen van moslims in het Midden-Oosten. Ook het Palestijnse Charter van Hamas erkent alleen (zie de artikelen 6 en 31) deze juridische status van de joden en daarom dient de staat Israël onvoorwaardelijk te verdwijnen.

In de verdragen van de moslimse autoriteiten met de joden zijn veel discriminerende clausules opgenomen met betrekking tot het politieke, economische, religieuze en sociale leven van de joden in moslimlanden. De geboden bescherming wordt onmiddellijk opgeheven als joden tegen de islamitische wet rebelleren, gemene zaken doen met niet-moslimstaten, weigeren het hoofdgeld te betalen, moslims bekeren, moslims benadelen, schade toebrengen aan bezit van moslims of blasfemische uitlatingen doen (over de profeet Mohammed, de Koran, het geloof van moslims of de islamitische wet). Dan zijn op hetzelfde moment leven en bezit van joden niet meer veilig. Ook godsdienstige beperkingen waren talrijk: het is joden verboden synagogen te bouwen, te restaureren en uit te breiden. Het is bovendien niet zelden voorgekomen, dat synagogen werden omgebouwd tot een moskee. Als joden in hun synagogen godsdienstige oefeningen willen houden, moeten zij zich houden aan minutieuze voorschriften (van gezang, gebed en prediking mocht buiten op straat helemaal niets te horen zijn). Verder bepaalde het verdrag met de joden op juridisch terrein de onopgeefbare status van inferioriteit en vernedering waarin de joden moeten leven onder het in alle opzichten superieure gezag van de moslims. Het bloed van een jood is maar de helft waard van dat van een moslim. Er bestaan geen gelijke straffen voor hetzelfde begrip. Het vonnis is veel lichter als het slachtoffer een jood is. De moslimmoordenaar van een jood wordt zelden vervolgd, want hij kan zich altijd verdedigen door zijn slachtoffer ervan te beschuldigen dat hij hem heeft aangevallen of de islam belachelijk en bespottelijk heeft gemaakt. De jood kan zich daartegen moeilijk verdedigen omdat rechters getuigenissen van joden niet mogen accepteren. Het is verder joden verboden om wapens te dragen, gezag over moslims uit te oefenen, grond te bezitten of te kopen, te trouwen met een moslim, moslimse slaven in dienst te hebben en in het Arabisch te schrijven. Op sociaal gebied moeten joden te herkennen zijn aan discriminerende kleding, waarvan vorm, kleur en stof van top tot teen is voorgeschreven. Ook de joodse wijk moet worden gemarkeerd: de huizen mogen niet hoger zijn dan die van moslims, en een bepaalde kleur (geel) hebben. Ze mogen geen paard rijden, alleen buiten de stad op een ezel of muil-dier. Als joden zich op straat begeven, moeten zij zich zo snel mogelijk

voortbewegen met neergeslagen ogen en moslims links (onzuivere kant) passeren. Als ze in het voorbijgaan worden uitgescholden, moeten ze dit voor lief nemen. Zij mogen in het publiek geen wijn drinken, en zij moeten hun doden zonder vertoon van tranen en rouwklagen begraven.

We kunnen zeggen, dat de joden in het algemeen werden getolereerd, maar het waren in feite tweederangs burgers in die zin dat hun rechten beperkt en bepaald werden door de meerderheid van moslims. Bernard Lewis, de nestor onder de beste deskundigen van de islam, schrijft over de positie van de joden in de samenleving waar moslims de meerderheid vormen het volgende: “Als tolerantie afwezigheid van vervolging betekent dan was de klassieke islamitische maatschappij tolerant ten opzichte van haar joodse en christelijke onderdanen, toleranter misschien in Spanje dan in het oosten en onvergelijkelijk toleranter dan het middeleeuwse christendom. Maar als tolerantie afwezigheid van discriminatie betekent dan was de islam nimmer tolerant, noch maakt hij er aanspraak op het te zijn. In tegendeel. De islam hield vast aan de bevoorrechte superioriteit van de ware gelovige zowel in deze wereld als de toekomstige”.

Bernard Lewis schrijft: “Het oudste bestaande religieuze gebouw van de moslims buiten Arabië, de Rotskoepelmoskee, staat in Jeruzalem; het dateert van 691 of 692 van onze jaartelling. De bouw van dit monument was een duidelijke boodschap aan de joden, en vooral aan de christenen: het verrees op de plek van de oude joodse tempel en het werd opgetrokken in de stijl – en in de directe nabijheid – van christelijke monumenten als de kerk van het Heilige Graf en de kerk van Maria Hemelvaart. Hun openbaringen, ooit echt en waarachtig, waren in de handen van hun onwaardige beheerders smadelijk geworden. Beiden moesten daarom plaatsmaken voor de laatste, volmaakte openbaring, zoals die door de islam belichaamd wordt. Zoals de joden ooit overwonnen en verdrongen waren door de christenen, zo moest de christelijke wereldorde nu vervangen worden door het geloof van de moslims en het islamitisch kalifaat. Om dit te benadrukken wordt in de gekalligrafeerde verzen uit de koran die in de Rotskoepelmoskee zijn aangebracht, stelling genomen tegen datgene wat moslims als de belangrijkste christelijke dwalingen zien (.....) De boodschap was duidelijk: in de ogen van de moslims waren de joden en later de christenen van het rechte pad afgedwaald en hadden ze zich laten leiden door valse doctrines. Daarom werden beide religies opzij geschoven en vervangen door de islam als de laatste, volmaakte openbaring”. In tegenstelling tot de joden, die slechts in de marge werden vervolgd, omdat zij werden ervaren als door God zelf overwonnen en machteloos neergeslagen lieden, en bovendien niet aan zending deden, werden de christenen, die de hele wereld wilden missioneren, na de dood van Mohammed wél vervolgd door aanhangers van de islam., ondanks de opmerkelijke uitspraak van de stichter van de Islam: “Wie een christen of jood kwaad doet, tegen hem zal ik zelf (Mohammed) als aanklager verschijnen op de Dag des Oordeels”.

2. Het beeld van de machteloze Jood verandert in het beeld van de Jood als trawant van satan.

Sinds het opkomen van de zionistische beweging en vooral sinds het ontstaan van de staat Israël ondergaat dit traditionele beeld van de jood in de wereld van de islam een revolutionaire verandering. Het eerste wat opvalt is dat de joden een probleem beginnen te worden: er ontstaat in het Midden-Oosten, zoals in de 19de eeuw in Europa, een joods vraagstuk. De jood rijst op als een duistere gestalte, als het ene grote gevaar dat de hele islamitische wereld in het Midden-Oosten bedreigt. De traditionele vijandschap, verachting en het diep gewortelde wantrouwen blijven, maar de typische Europese angst voor de joden, die de niet-joodse wereld voortdurend bedreigen, wordt nu ook de angst van de moslims in het hele Midden-Oosten. De jood is niet meer de onbeduidende en vooral machteloze intrigant overeenkomstig het traditionele stereotype; de jood wordt ook in de wereld van de moslim de incarnatie van het kosmische kwaad, de incarnatie van de duivel; de jood wordt gezien als de trawant van de Satan, die onophoudelijk betrokken is bij samenzweringen tegen de hele mensheid. Vanaf het begin van de oprichting van een joods Nationaal Tehuis (1917) werd het zionisme in Arabische geschriften steeds vaker gezien als een bolwerk van het Westerse imperialisme. Maar na de oprichting van de staat Israël in 1948 en vooral na de Zesdaagse Oorlog worden de imperiale mogendheden (Amerika, het Britse Imperium en Europa) zelf als machteloze marionetten afgeschilderd van de zionisten, die niets anders zouden beogen dan de geplande wereldheerschappij (via de verovering van het hele Midden-Oosten).

Deze revolutionaire verandering in het traditionele beeld van de jood als een machteloze vijand (voor wie werkelijk niemand bang hoeft te zijn!) bepaalt sindsdien niet alleen de poitieke discussie in landen rondom de kleine staat Israël, maar ook (tot op de dag van vandaag!) de inhoud van literatuur en kunst, godsdienst en wetenschap. Dit nieuwe beeld van de jood in de islam komen we niet alleen tegen in polemische literatuur en in marginale publicaties, maar wordt ook uitvoerig beschreven (voorzien van karikaturen) in artikelen in dag-week-, en maandbladen; de staatstelevsie en –radio maken er programma's over. Het nieuwe beeld van de jood die een bedreiging vormt voor het hele Midden-Oosten, komt ook uitgebreid aan de orde in schoolboeken en handboeken die aan universiteiten worden gebruikt. Bernard Lewis, de nestor van de wetenschap van het Midden-Oosten (hij schreef talloze boeken over de cultuur en de geschiedenis van de Arabische wereld en de islam) is van oordeel, dat zelfs de Europese literatuur over het antisemitisme zich niet kan meten met de hedendaagse islamitische literatuur over de virulente jodenhaat. Om parallellen van moderne islamitische jodenhaat te vinden, verwijst Bernard Lewis naar geschriften van de inquisitie in Spanje, geschriften van tegenstanders van de Dreyfus-affaire in Frankrijk, publicaties van de Zwarte Honderd in Rusland en naar *Der Stürmer* van Julius Streicher in Duitsland. Deze moderne islamitische jodenhaat is volgens Bernard Lewis en vele anderen duidelijk van Europese oorsprong. Zij "legitimeren" dit antisemitisme door te verwijzen naar klassieke antisemitische geschriften, die uit Europa in het Midden-Oosten worden geïmporteerd. Bestsellers zijn intussen vooral geworden *Der Talmudjude* van August Rohling en de *Protocollen van de Wijzen van Sion*, die sinds de vijftiger jaren van de 20ste eeuw in de Arabische landen zeer populair zijn geworden. In enkele Arabische landen zijn centra gevestigd, waar antisemitische literatuur over de hele wereld wordt verspreid: ik noem hier Afrikaanse landen, landen in Zuid-Oost-Azië en andere landen in de Derde Wereld. Terecht wordt er gesproken over een globalisering van de jodenhaat.

3. Zegevierende Jood die een staat sticht, onmogelijk te rijmen met traditioneel beeld van de Jood als trawant van Satan.

Typerend is de volgende reactie van moslimpolitici en moslimdiplomaten uit het Midden-Oosten onmiddellijk na de Zesdaagse Oorlog in 1968: Na de Zesdaagse Oorlog die voor de Arabische volkeren zo smadelijk was verlopen, hebben Arabische ministers van Buitenlandse Zaken en ambassadeurs in New York weken lang overlegd met de minister van Buitenlandse Zaken van de Sovjet-Unie over beslissingen die de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties moest nemen. Een van de Arabische ambassadeurs rapporteerde later over dit overleg: "Wij Arabieren noemden die Zesdaagse Oorlog een terugslag (...) De minister van Buitenlandse Zaken van de Sovjet-Unie kwam onophoudelijk tussen beide om ons te corrigeren en zei dan: 'Nee, dit was geen terugslag, jullie Arabieren hebben een nederlaag geleden. Er zit niets anders op om dat te erkennen'. De Arabische ambassadeur rapporteerde: "Maar wij, de regeringen van de verslagen landen in het Midden-Oosten, wilden er niet aan. Nee, ik zeg het verkeerd – we konden die feiten niet accepteren".

En deze historische feiten worden nog altijd door moslimpolitici niet geaccepteerd. De politieke ontwikkelingen van 1948-2000 in het Midden-Oosten, waarin de jood zegevierde, waren moeilijk (ja onmogelijk) te rijmen met het traditionele beeld van de machteloze joden, die in de literatuur van de islam de eeuwen door weliswaar als vijanden, als lafaards (die geen wapens mochten dragen maar het volgens de moslims ook niet konden!), als opscheppers en zelfs als hoeren waren afgeschilderd, maar die op geen enkele wijze een bedreiging hadden gevormd voor de islam. De verschijning van de zionistische jood in het Midden-Oosten, die als lid van het joodse volk een staat wilde oprichten en die geïnspireerd door een nationalistische ideologie die staat in 1948 ook uitriep, die vervolgens in de onafhankelijkheidsoorlog van 1947-1948 een militaire overwinning behaalde op zijn eeuwenoude beschermheren en tolerante meesters (in ieder geval tolerant in vergelijking met de status van de joden in het christelijk Europa!), deze gebeurtenissen konden bij de moslims in het Midden-Oosten alleen maar diepe gevoelens van wrok oproepen. De Israëlische historicus Robert Wistrich schrijft: "De moslims in het Midden-Oosten hebben het als een niet te verdragen krenking van hun trots ervaren, dat een volk van 'dhimmi's', dat eeuwen lang aan de Islamitische autoriteit was onderworpen, erin slaagde in het hart van de Arabische wereld een soevereine staat op te richten. Daarom voerden de Arabische landen in 1948 de eerste heilige oorlog om de oprichting van de staat

Israël te verhinderen. De krenking van hun gevoelens van trots werd nog versterkt omdat zij niet alleen deze oorlog verloren en vervolgens nog vier keer tevergeefs tegen de Israëli's ten strijde trokken, maar ook omdat als gevolg van deze oorlogen de staat Israël nog meer gebieden van Palestina kon annexeren.”.

De realisering van het zionistisch project (voor de Tweede Wereldoorlog door de meerderheid van de joden in Europa als utopisch beschouwd) stelde de joden in het hele Midden-Oosten in staat om de “dhimi-status” (juridisch beschermd maar wel burgers tweede klas) ver achter zich te laten en hun onafhankelijkheid te bekrachtigen. Maar tegelijkertijd wekte de realisering van het zionistisch project bij de beschermheren van de joden diepe gevoelens van vernedering. De Arabische moslims, een trotse en dominante groep mensen, werden diep geschokt enkel en alleen door het feit, dat die beschermde minderheid (van joden) in het Midden-Oosten niet langer haar status (als een door moslims overheerste groep mensen) wilde accepteren onder de neerbuigende, semi-verachtende, semi-tolerante blik van haar overheersers. De Moslims verwijten de joden dat zij niet meer willen weten wat hun plaats is in de samenleving van de islam. De onverwachte metamorfose van de verachtelijke, machteloze, vernederde en onderworpen jood, in een zionist die militaire overwinningen behaalt en daarom als een bedreiging voor de samenleving van moslims wordt ervaren, heeft een theologische, sociologische, economische en politieke breuk in de eeuwenoude traditie van de islam veroorzaakt, die niet kan worden getolereerd. Deze verwerpelijke mythe van de zionistische jood wordt dagelijks gevoed door gevoelens van diepe verontwaardiging en woede over de roof, de plundering, het bezetten van het Arabische Heilige Land (Palestina) door Israël. Deze metamorfose van de jood in een zionist wordt in de Arabische wereld van het hele Midden-Oosten tot op de dag van vandaag ervaren als een onophoudelijke provocatie en een schandaal. Deze metamorfose verstoort wezenlijk de sociale, politieke en religieuze orde in het Midden-Oosten, omdat zij in de structuur van de samenleving de superioriteit van de islam in twijfel trekt. Door het plotseling binnendringen van de zionistische jood wordt de hiërarchie van betrekkingen tussen moslims en joden in het Midden-Oosten omvergeworpen. Op 25 april 1972, de verjaardag van de profeet Mohammed, reageerde wijlen president Sadat van Egypte met stomme verbazing op deze wanorde die de Israëliërs in het hele Midden-Oosten hadden aangericht: “Wij zullen niet alleen ons land bevrijden, maar wij zullen ook die Israëliërs verwaandheid uitroeien, zodat de joden weer terugkeren naar de status die zij vroeger in het Midden-Oosten onder ons hadden. Want ons boek, de Koran, geeft die status duidelijk aan: ‘Hun bestemming is dat zij leven in vernedering en ellende’”.

Moslims in het Midden-Oosten ervaren de houding van de joden, die vroeger door de Islam werden getolereerd als een geweldige arrogantie, die hen choqueert en hun geloof aantast. Omdat de onderworpen status van de joden is verdwenen, worden de zionisten er van beschuldigd dat zij de door God zelf gewilde orde hebben geschonden. Er is daarom maar één oplossing die acceptabel is: de joden moeten hun oude traditionele status (een status van bescherming én vernedering!) weer innemen. De toestand van wanorde die de Zionisten hebben geschapen, wordt door moslims gezien als “een verontreiniging”, “een bezoedeling”, “een besmetting” van de hele islamitische samenleving in het Midden-Oosten. De nieuwe situatie die is ontstaan is gevaarlijk, omdat niets meer op zijn plaats is en de “verontreiniging” besmettelijk is: steeds meer land zal door de zionisten worden geannexeerd. De staat Israël is een kankergezwell dat moet worden weggesneden als de moslims in het Midden-Oosten willen overleven. Ahmed Ben Bella zegt in een interview: “De Arabieren zullen de zionistische entiteit nooit accepteren. Het Arabische volk, het Arabisch genie zal de zionistische staat nooit kunnen tolereren. Als wij de zionist zouden accepteren, zou dat impliceren dat wij ook de niet-Arabier aanvaardden. Wij zullen dit vreemde lichaam in onze regio altijd willen verwijderen. Israël is echt kanker dat in de Arabische wereld is uitgezaaid. Wat wij willen, wij de overige Arabieren, is dat wij er (in Palestina) gewoon willen zijn. Welnu, wij kunnen er (in Palestina) niet zijn, als de anderen (in casu de zionisten) er ook zijn. Als de joden tevreden willen zijn met hun vroegere onderworpen status, dan zullen wij hen niet in de zee drijven”. Dergelijke reacties van Arabische moslims herinneren ons aan tradities in India, waar de opstand van vertegenwoordigers van een inferieure kaste wordt ervaren als zo'n radicale inbreuk op de structuur van de maatschappij, dat de hele kosmos gaat wankelen.

Sterke gevoelens van verbijstering en bitterheid, van verontwaardiging en wrok, van ontzetting en woede roept het nuchtere bestaan van de staat Israël bij Arabische moslims op. Want degenen die op de Arabische moslims de ene militaire overwinning na de andere hebben behaald, waren geen aanhangers van een universele religie (het christendom), noch militairen van een geduchte koloniale mogendheid (zoals het Spanje van de katholieke koningen, het immense Britse Imperium of het machtige brutale Rusland), maar het waren joden (.....), leden van een klein en zwak volk, dat sinds het jaar 125 van de christelijke jaartelling volkomen machteloos is en verstrooid onder alle volkeren van de wereld in onderworpenheid en ellende leeft. Dát ervaren trotse (!) Arabische moslims als een verschrikkelijke vernedering. In een artikel van Sabri Abul-Majd (December 1972) lees ik: “De trotse geest van de Arabische moslims heeft achtereenvolgens de Ottomaanse en Britse bezetting kunnen verdragen, omdat Turkije en Groot-Brittannië grote machtige staten zijn met geweldige legers. Maar de trotse Arabische geest kan niet de bezetting verdragen van Palestina door joden, dat wil zeggen door gangsters, die uit de vier hoeken van de wereld kwamen aanstormen en die geen andere wet kennen dan die van de jungle”.

Tot op de dag van vandaag (!) reageren Arabische (islamitische) staatshoofden, politici, imans, professoren van universiteiten en journalisten van de media (dag-, week-, en maandbaden, radio en televisie) in Egypte, Jordanië, Syrië, Saoedi-Arabië, in de Gazastrook en op de Westbank hierop met diepe verontwaardiging en woede-uitbarstingen. Wanhopig wordt telkens weer de vraag gesteld: hoe is het in godsnaam mogelijk dat joden, een kleine groep van mensen, die de moslims de eeuwen door hebben gezien als zwak en machteloos, verachtelijk en laf, ja een groep van mensen die Allah zelf voor eeuwig heeft vervloekt, gestraft en vernederd, de islamitische landen in het Midden-Oosten zoveel nederlagen hebben toegebracht? Nu zijn de rollen omgekeerd: nadat moslims in het Midden-Oosten meer dan 12 eeuwen over machteloze en vernederde joden hebben geheerst, heersen nu die machteloze en verachtelijke joden(zeker in de bezette gebieden maar eigenlijk in het hele Midden-Oosten!) over de moslims. Moslims zijn diep geschokt in hun religieuze overtuiging. Ze raken gefrustreerd en getraumatiseerd. Hier ligt ook de diepste verklaring voor het feit, dat in Egypte na het vredesverdrag met Israël de haatcampagne tegen de staat Israël niet afnam maar escaleerde. De overwinningen van de Israëliërs en de nederlagen van de moslims roepen talrijke sociologische, psychologische, historische, filosofische en theologische vragen op. “Als de joden werkelijk zijn, wat we altijd hebben geleerd, namelijk onze aartsvijanden (maar door Allah vanwege hun onophoudelijke rebellie machteloos terneergeslagen), hoe is het dan te verklaren dat zij nu al meer dan een halve eeuw op de Arabieren in het Midden-Oosten de ene overwinning na de andere hebben behaald?”

Heusden, 21 Januari 2006

Reactie van Mohamed Ajouaou op de lezing van Hans Jansen

Dames en heren, een goede morgen.

Het zal u zeker niet ontgaan dat we vandaag te maken hebben met een van de meeste gevoeligste thema's die de mensheid bezig houdt: het Israëliisch-Palestijnse conflict en het antisemitisme oftewel jodenhaat. Het zijn thema's van uitersten die moeilijk een middenweg kunnen verdragen. Je bent of pro-Israël / pro-joods, of pro-palestijns /pro-Arabieren. Kritiek geven over de ene kamp betekent per definitie blinde loyaliteit voor de andere kamp.

Voordat ik in ga op de visie en het boek van prof. Jansen wil ik een paar biografische elementen naar voeren halen die iets zeggen over waar ik zelf sta ten opzichte van deze spagaat.

De gevoeligheid met betrekking tot het joodse kwestie heb ik als moslim van Marokkaanse afkomst aan den lijve ervaren toen ik jaren geleden samen met collega's uit andere levensbeschouwingen aan interreligieuze projecten werkte. Religies, dat waren voor mij islam en christendom. Toen iemand van christelijken huize riep: *"en wat als een joodse synagoge zich aandient?"*, ontstond er discussie. Ik was zelf bang om de gevoelens van moslims te kwetsen. In gesprek gaan met een kerk is al heel wat, maar een synagoge? Dat gaat allemaal te ver. Maar nóg erger zijn de hindoe- en boeddhistische tempels.

Een ander confronterend voorval dateert uit 1997, toen ik het vak levensbeschouwelijke vorming op een middelbare school doceerde. Vlak na het nieuwjaar had ik één van mijn klassen met wie ik op dat moment godsdienstoorlogen behandelde, een documentaire laten zien met beelden van zelfmoordacties in Israël. Ik was op die dag ziek (teveel oliebolletjes gegeten) en ik had de keuze, een heel uur die documentaire draaien en later de vertoonde materie bediscussiëren, of de klas naar huis sturen. Ik koos voor het eerste.

In die klas zat een joods meisje. Zij werd erg geraakt door de vertoonde beelden omdat ze familie in Israël heeft wonen, maar ik had haar niet de gaten. Sterker nog, ik wist niet eens dat ze joods was. Pas de dag daarop heeft de schoolleiding mij geattendeerd op de traumatische ervaring die het meisje aan de vertoonde beelden heeft overgehouden. Dat er geen ruimte was om de stof te bespreken heeft daar zeker aan bijgedragen. Gelukkig heb ik de zaak met het meisje en haar ouders goed kunnen uitpraten.

De twee voorvallen hebben bij mij een aantal belangrijke vragen opgeroepen. De hoofdvraag die me bezig is gaan houden was: hoe ik mij moet verhouden tot de joden en het jodendom? Vervolgens heb ik deze vraag gesplitst in concretere deelvragen, waarbij ik telkens de nadruk probeer te leggen op het menselijke aspect. Wat weet ik eigenlijk over de joden, in het bijzonder op historisch vlak? Welke beelden heb ik over de joden, waar komen die beelden vandaan en stoken zij met de werkelijkheid? Maar ook vragen zoals: hebben mijn voorouders ook met joden samengeleefd en hoe ging dat? En: zijn de Palestijnen gediend met mijn emotionele, blinde loyaliteit of komt hen een meer nuchtere opstelling beter uit? Welke kansen biedt mijn nieuw verworven burgerschap (Nederlands-Europees) om die meer nuchtere opstelling te bereiken? Sterker nog: impliceert dat nieuwe burgerschap niet een andere soort verantwoordelijkheid jegens wereldkwesties, waaronder het joods-Arabische of Israëliisch-Palestijnse conflict?

Het is nu niet de tijd om antwoorden te geven op al deze vragen. Mijn opdracht is immers om het boek van prof. Jansen te becommentariëren. Maar ik wil ten behoeve van een duidelijke positionering van mijn verhaal wel de belijdenis uitspreken dat ik als moslim nog steeds loyaal ben aan de Palestijnen en mijn inleving t.a.v. hun lijden groot en onopgeefflijk is. Ik ben namelijk tot de conclusie gekomen dat deze loyaliteit en inleving bij mij helemaal niet botst met een menselijke kijk naar de joden en de Israëliërs. Sterker nog, ik heb mezelf ondanks die loyaliteit, gevrijwaard van elke haat of onvriendelijkheid jegens de joden.

Ik dank wat dat betreft de organisatie van harte voor het feit dat ze iemand van het "andere kamp" op dit congres heeft laten uitspreken. Dat lijkt mij niet alleen in maatschappelijk maar ook in wetenschappelijk opzicht gewenst. Wat is immers een wetenschappelijke theorie als die niet onderhevig is aan mogelijke falsificatie?

Nu over het het dikke boek van prof. Jansen dat 1000 pagina's telt. Wat vind ik daarvan?

Ik wil stilstaan bij de volgende punten:

1. Wat is mijn globale indruk over de wetenschappelijkheid van het boek en hoe komt de visie van prof. Jansen op mij over?
2. Ik zal proberen de jodenproblematiek binnen de islamitische wereld te plaatsen binnen een breder perspectief dan alleen het antisemitisme.
3. De nuances
4. Vertaling naar de Europese situatie en in het bijzonder de Nederlandse situatie.

1. Globale indruk over de wetenschappelijkheid van het boek.

Wat dat betreft, maak ik een strikt onderscheid tussen het empirische gedeelte van het boek (ik schat dat het ruim de helft van het boek beslaat) en het analytische gedeelte. Wat het empirische gedeelte betreft kan ik zeggen dat de auteur met grote wetenschappelijke zorgvuldigheid te werk is gegaan. Het is wat dat betreft ook een uitmuntend werk om zoveel materiaal te bestuderen en daar verslag van te maken. Ik heb niet één empirisch feit in het boek ontmoet dat niet herkenbaar is voor mij. Met nadruk op herkenbaar. Dat is voor mij de maat. Alle anti-joodse propaganda die prof. Jansen optekent uit de mond van politieke leiders, moslimgeestelijken, moslimintellectuelen en moslimwetenschappers herken ik. De auteur verdient natuurlijk ook grote waardering voor de precisie waarmee hij de feiten en de empirie naar voren haalt.

Wat het analytische gedeelte betreft, wordt de zaak wat complexer. Ook omdat we het dan niet over waarheden hebben maar over hypothesen of wetenschappelijke theorieën. En kenmerkend voor een wetenschappelijke theorie is dat ze vatbaar moet zijn voor falsificatie en ook daaraan voldoet het werk van prof. Jansen, althans op sommige punten. Ik zal proberen dit uit te leggen.

Wat is de centrale theorie die prof. Jansen in dit boek verdedigt of onderbouwt? De titel van het boek zegt dat al: *'islamisering van de Europese jodenhaat'*. Dus de jodenhaat bij moslims wordt (vandaag) gevoed door Europees antisemitisme. Prof. Jansen zegt tot deze theorie te komen door te vertrekken vanuit de empirie, dus zonder enige veronderstelling vooraf. *'Ik wilde de islamitische wereld laten uitpraten'*, zegt Jansen. En nogmaals, dat is die empirie waar ik het over had, het laten uitpraten is hem dus helemaal gelukt. Maar tegelijkertijd, heeft deze materie zich zodanig opgestapeld, dat de indruk wordt gewekt dat Jansen de kerntheorie al klaar had in de vorm van een hypothese. Een hypothese of veronderstelling die hij verder in het veld ging verifiëren of onderbouwen en waarbij selectiviteit in het benaderen van de empirie ook nog een rol zou kunnen spelen. Het resultaat is dan een eenzijdig beeld van de werkelijkheid, dus zonder nuances.

Ik persoonlijk ben op basis van de empirische feiten die Jansen aandraagt niet overtuigd van deze kerntheorie. Ik geloof dat in de islamitische wereld autonome mechanismen (dus geen import uit Europa) een rol spelen als het gaat om de jodenhaat. Een aantal mechanismen komen aan de orde in punt 3.

Behalve de kerntheorie, bevat het boek ook vele, wat ik noem, deeltheorieën. Om maar één voorbeeld te noemen: Prof Jansen legt een oorzakelijk verband tussen de wens die de Arabieren en moslims zouden koesteren om de staat Israël te vernietigen en het mislukken van vredesopgingen tussen Israël en de Palestijnse bevolking. Ik kan me voorstellen dat de Israëliërs gezien de vijandige context, waarvan Jansen verslag doet, uiterst wantrouwend en voorzichtig te werk gaan, maar volgens mij kan het mislukken van het vredesproces niet eenzijdig aan die context toegeschreven worden.

Kortom, het analytisch gedeelte is wetenschappelijk goed onderbouwd, maar tevens, misschien gelukkig, zou ik zeggen, ook vatbaar voor falsificatie.

2. Het plaatsen van de problematiek van de jodenhaat in een breder perspectief.

Natuurlijk komen vele beelden die onder de Arabieren leven overeen met de beelden die in West-Europa eeuwen lang hebben geleefd. Maar dat betekent, zoals ik eerder zei, niet per definitie het overnemen van die beelden van de Europeanen (wekt mijn inziens onnodig schuldgevoelens bij deze laatsten). Bij de Arabieren zijn namelijk nog steeds heel erg in trek: de zionistische theorie en de complottheorie oftewel samenzwering tussen de joden en het Westen om de Arabische wereld te infiltreren via Israël. Deze complottheorie is zo sterk aanwezig bij moslims en Arabieren, dat ze zich moeilijk kan verdragen met de stelling dat Arabieren en moslims in de Europeanen een bondgenoot of een ideologische voeding gaan zoeken voor anti-joodse sentimenten. In ieder geval niet in die mate die prof Jansen aangeeft.

Een ander aspect van het breder perspectief, is dat de jodenhaat een onderdeel uitmaakt van een houding die veel moslims menen te moeten nemen op basis van de heilige Schriften. Dan heb ik het ook over de christenen en andere gelovigen. Ik heb hier een artikel uit de Marokkaanse krant *Al Ahdath Al-Maghribia* van 5 januari, dat deze problematiek goed illustreert. De auteur^[1] behandelt het volgende.

Vele moskee-imams hebben, naar aanleiding van de laatste kerstdagen en het christelijke nieuwjaar, gevraagd en ongevraagd fatwa's uitgevaardigd waarin ze verbieden om christenen op welke manier dan ook te feliciteren of aan hun feesten deel te nemen. De auteur constateert hier terecht dat de grondhouding van die fatwa's niet anders kan zijn dan haat jegens iedereen die niet-moslim is, of die nou christen, jood, boeddhist of wat dan ook is. In de ogen namelijk van de geestelijken waar de auteur naar verwijst, zijn zij "kuffar" ["ongelovigen"], en dus vijanden. De auteur neemt natuurlijk krachtig afstand van deze houding en probeert aan te tonen dat de Koran juist vriendschap als de basis beschouwt in de omgang tussen religies. Wij hebben hier dus te doen met een theologische kwestie waar veel over gedebatteerd moet worden en van waaruit ook de jodenhaat benaderd zou kunnen en moeten worden.

Een ander aspect van het breder perspectief waarin de jodenhaat geplaatst kan worden, is de status van de gebezigde taal. Prof. Jansen refereert ontzettend veel aan uitspraken van politici, intellectuelen, geestelijken enz. Ik denk dat die taal uitstekend past binnen de woelige imaginaire en surrealistische taal die erg vaak in de islamitische wereld wordt gebezigd en die helaas weinig van doen heeft met de werkelijkheid. Een taal die ook wordt gebruikt in de manier waarop in die landen naar de eigen historie wordt gekeken. Denk aan de Arabische islamitische glorie, Arabische en islamitische superioriteit, denk ook aan de manier waarop de machthebbers, veelal dictatoriaal van aard, over hun reilen en zeilen spreken. De vraag is dus of we al die uitspraken en verklaringen die Jansen heeft opgetekend, zo letterlijk moeten nemen. Zeker de uitspraken die van lang geleden dateren.

3. De Nuances

Wie het hele boek van prof. Jansen leest, zal wellicht een gevoel van wanhoop en hopeloosheid krijgen. Het lijkt alsof de anti-joodse propaganda het enige is wat er is. Een andere weg is uitgesloten. De vraag echter is dus of het zwart-wit beeld dat uit het werk van prof. Jansen ontstaat, wel klopt met de realiteit. Ik denk dat er zeker voldoende nuances te vinden zijn.

- Wij moeten bijvoorbeeld niet vergeten dat de meeste Arabische en islamitische landen verregaande diplomatieke betrekkingen onderhouden met Israël, die soms tot economische relaties leiden. Wat dat betreft vertoont de Arabisch-islamitische wereld dezelfde gespleten persoonlijkheid als haar houding ten opzichte van het Westen. Vloeken op het Westen maar ondertussen gretig, via bijvoorbeeld migratie naar 'het verderfelijke' Westen ermee willen leven of zaken doen.
- Wat de theologische onderbouwing betreft van haat in het algemeen, zoals ik hierboven heb aangegeven, woedt op dit moment een heftige discussie in de Arabische en islamitische wereld. De aanleiding hiervan zijn de aanslagen van 11 september maar ook de terroristische aanslagen in Casablanca, Tunesië, Riad, Jordanië, Indonesië, enz. Men is er al gauw achtergekomen dat het vijandige beeld dat met name de religieuze boeken schetsen van niet-moslims, joden, christenen of wie dan ook, ook desastreuze gevolgen kan hebben voor het

eigen land en de eigen samenleving. Men is er achtergekomen dat haat prediken, in welke vorm dan ook, in de huidige context onvoorspelbare wendingen kan nemen. Zo zien we in alle Arabische en islamitische landen, van Marokko tot het zeer conservatieve Saudi-Arabië, discussies hierover ontstaan. Overal in deze landen wordt opgeroepen om op z'n minst de schoolboeken en andere kanalen die door de overheid worden gefinancierd te herzien en te ontdoen van vijandige beelden ten opzichte van andersgelovigen en andere volkeren. In enkele landen is dat ook daadwerkelijk gebeurd, zoals in de Verenigde Arabische Emiraten. Zelfs de onderminister van religieuze zaken in Bahrein[2] riep laatst in een fatwa op om niet-moslims juist te feliciteren bij hun religieuze feesten. Wat natuurlijk een klein gebaar lijkt, maar toch van grote betekenis is gezien de commotie die hij veroorzaakte.

In dit kader refereer ik ook graag naar de discussie die in enkele Arabische landen is ontstaan over het begrip 'burgerschap'. Ik beperk me tot Marokko waar ik het meest van afweet. Daar wordt nu met kracht het uitgangspunt verdedigd dat geloof niét de basis is van burgerschap omdat dit gemakkelijk kan leiden tot het marginaliseren van niet-moslims, zoals de joden.

- Een andere nuance ontleen ik aan de Israëliërs en de Palestijnen zelf. Mijn joodse kennissen vertellen mij dat de Israëliërs die ze spreken in Israël, niets anders willen dan vrede en dat ze bereid zijn tot compromissen. Aan de andere kant, namelijk van Palestijnen, kan ik geen betere illustratie geven van deze bereidheid tot vrede dan de Palestijnse vader die een paar maanden geleden besloot de organen van zijn zoon aan een Israëlische patiënt te donoren, nadat zijn zoon dodelijk werd getroffen door het Israëlische leger.

4. Vertaling naar Nederland en Europa.

Ik sluit af met een aantal suggesties.

- Wat beeldvorming betreft, er heerst bij brede lagen van de islamitische gemeenschap ongetwijfeld een scheve beeldvorming over de joden. Die beeldvorming moet besproken en bijgesteld worden. Islamitische organisaties hebben een bijzondere verantwoordelijkheid om deze discussie in de achterban op te starten en aan te zwengelen.
- Het Israelisch-Palestijnse conflict moet hier veel meer vanuit het menselijke aspect benaderd worden. Loyaliteit voor de ene partij staat een nuchtere, minder emotionele kijk naar het conflict niet in de weg. Loyaliteit voor de ene partij hoeft niet te botsen met vriendschap jegens de andere partij.
- Geestelijken, zowel van islamitische als van christelijke huize, moeten voorkomen olie op het vuur te gooien door in welke vorm dan ook de haat tussen beide conflicterende partijen te voeden. Imams moeten alert zijn op de islamitische lectuur die onvriendelijke uitspraken en beelden bevat over de joden en daar oplossingen voor vinden. Het reproduceren van die uitspraken en beelden is verwerpelijk en kan nimmer gelegitimeerd worden door een beroep te doen op het recht op godsdienstvrijheid. Christelijke geestelijken moeten in het opkomen voor het joodse verhaal en de joodse belangen voorkomen dat ze de islamofobie in de hand werken. Er is géén oorzakelijk verband tussen antisemitisme en de islam.

Drs. Mohamed Ajouaou

Amsterdam, 23 januari 2006.

Wat mag er van de kerken verwacht worden? ds. Jaap de Vreugd

Twee opmerkingen vooraf:

1. Ik kan natuurlijk niet namens de kerken spreken; ik heb geen enkel officieel mandaat. Toch denk ik dat ik wel namens heel wat kerkleden spreek.
2. Ik ben Hervormd predikant binnen de PKN; als ik dus over de kerk spreek heb ik met name deze kerk op het oog.

Ik neem mijn uitgangspunt in de kerkorde van de PKN. Die zet hoog in. Al in art. 1 – 1 belijdt de kerk, dat ze deelt in de aan Israel geschonken verwachting. De kerk kan dus niet over zichzelf spreken zonder in de eerste zin ook Israel al te noemen. De kerk belijdt hierin niet zonder Israel kerk te kunnen zijn. Dat is in historisch perspectief een geweldig belangrijk gegeven. In lid 7 wordt hier toch al weer wat op ingeleverd als in de definitieve tekst gesteld wordt: de kerk is geroepen gestalte te geven aan haar onopgeefbare verbondenheid met *het volk* Israel. De notie *volk* is blijkens de discussies ingevoegd om Israel nader te definiëren maar vooral om al te nadrukkelijk solidariteit met de staat uit te sluiten. Zo kun je vroom beweren betrokken te zijn op Israel maar tegelijk je handen vrij houden om fors kritisch uit te halen – hetgeen dan ook gebeurt. Daar wordt volkomen voorbijgegaan aan het gegeven dat voor verreweg de meeste Joden Israel staat voor volk, land en staat. De kerk kan dus blijkbaar toch niet zo goed uit de voeten met het zelfverstaan van Israel. En juist in het thema dat ons vandaag bezighoudt kan de moderne staat niet buiten beschouwing gelaten worden: antisemitisme hult zich vaak in het kleed van antizionisme dat zich tegen de staat Israel keert. Het zou goed zijn als deze subtiele wijziging ongedaan gemaakt zou worden.

In ord. 1, de ordinantie over het belijden, wordt in art. 2 uitgewerkt wat in de kerkorde is gesteld. Ik licht daar één aspect uit dat ons onderwerp raakt: de generale synode – daarin bijgestaan door de organen van de kerk die op dit terrein werkzaam zijn, heeft tot taak: *het inzicht in en bestrijding van het antisemitisme bevorderen*.

Dat is een belangrijk gegeven: inzicht - ontmaskering en bestrijding van antisemitisme hoort bij het belijden van de kerk! De kerk doet dus haar eigen belijden tekort als ze op dit punt niet volkomen helder is. Daar moet dus werk van gemaakt worden.

En helaas is er meer dan voldoende werk op dit terrein. Antisemitisme is onrustbarend toegenomen de laatste jaren. In Europa, in onze Nederlandse samenleving. Je zou hopen en verwachten, dat de herinnering aan WO 2 een bakken in zee zou zijn, liever nog een dam tegen de demonische vloed van Jodenhaat. Niets is minder waar. De herinnering aan die tijd vloeit weg, of erger nog: de omvang en de effecten van de Sjoa worden ontkend. Intussen ervaren Joodse medeburgers die die tijd nog hebben meegemaakt de situatie van vandaag vaak nog bedreigender dan die van de jaren '30. Het is helaas zonder meer duidelijk dat die situatie te maken heeft met een verschijnsel dat nieuw is in onze samenleving: de onmiskenbare opkomst van de islam. Het gaat om antisemitisme dat met name gevoed wordt door de Arabisch-islamitische wereld. Via allerlei dwarsverbindingen en satellietuitzendingen komt Arabische jodenhaat en demonisering van de staat Israel, evenals trouwens ook van Amerika en van het westen in het algemeen ook in West-Europa terecht. Ik hoef geen voorbeelden te noemen of nadere verklaringen te geven, dat is allemaal al gebeurd vandaag. De vraag is: hoe reageren wij als kerken op deze stortvloed van virulent antisemitisme?

Als eerste noemt het kerkordeartikel: inzicht geven – ik noemde het ontmaskeren.

Jansen noemt als oorzaak van de Arabische Jodenhaat de stichting van de staat Israel. Of ik zeg het eigenlijk verkeerd: dat is niet zozeer de oorzaak als wel de katalysator. Want verachting van Joden was gebruikelijk in de Arabische wereld. Maar toen Joden via het zionisme tot de stichting van een eigen staat kwamen was dat een onverteerbare belediging voor de islam. Bekend is de Arabische redenering dat de westerse wereld de staat Israel in de Arabische wereld gedropt heeft uit schuldgevoel én om van de Joden af te zijn. De Joodse staat Israel is vanuit islamitische overtuiging een onaanvaardbaar Fremdkörper in de Arabische moslimwereld. Die wereld reageert dan ook met afstotingsverschijnselen. En een van de symptomen daarvan is antisemitisme –volgens Jansen geadopteerd uit het christelijke westen en, voeg ik daarbij, zeer geradicaliseerd.

Je kunt dat niet begrijpen zonder oog te hebben voor de islamitische verdeling van de wereld in het huis van de islam en het huis van de oorlog. In het huis van de islam heerst de islamitische wet, de shari'a. In het huis van de oorlog hebben de ongelovigen het voor het zeggen. Via de djihad moeten de gelovigen het huis van de oorlog voegen bij het huis van de islam. En wat eenmaal tot het huis van de islam heeft behoord kan daar niet meer van worden losgemaakt. Vele eeuwen lang heeft het gebied waar zich nu de Joodse staat bevindt behoord bij het huis van de islam; met bovendien een gevoelige plek als de heilige stad Jeruzalem in het hart. Naar mijn indruk is Jeruzalem overigens als heilige plaats van de islam vele malen opgewaardeerd sinds Joden daar weer iets te vertellen hebben. En nu moet de Arabische wereld in het hart van het huis van de islam een entiteit van verachtelijke Joden die plotseling zelfbewuste zionisten zijn aanvaarden. Dat kan eenvoudig niet.

Dat strookt niet met de superioriteitsgedachte van de islam. En dat strookt niet met het dhimmi-karakter dat Joden (en christenen) hadden in de moslimwereld.

De islam is immers de superieure openbaring van Alla. Ibrahim is de eerste profeet van Alla en Mousa en Isa zijn profeten van Alla. Joden en christenen hebben dat nog niet door; zij hebben de oorspronkelijke waarheid van Alla verdraaid. Mohammed heeft die weer aan het licht gebracht, en de islam is bestemd om de wereld te regeren. Deze overtuiging stoelt op een vervangingstheologie waarbij de christelijke vervangingstheologie kinderspel is. Want hier worden twee religies vervangen door de ene ware. En dat is voor een rechtgeaarde moslim onopgeefbaar. Deze 'ultimate replacement theology' gaat zover, dat ze de geschiedenis en de identiteit van Israel gewoon steelt. Denk maar aan de verwoesting van de archeologie van de Tempelberg waarmee de sporen van Joodse geschiedenis worden weggevaagd om plaats te maken voor een fictieve Palestijnse geschiedenis; er is een palestinerings van de geschiedenis van Israel aan de gang waarbij uiteindelijk Joden blijken niets te zoeken te hebben in het gebied dat sinds mensenheugenis Arabisch-Palestijns is, en dat dus islamitisch beloofd land is. 'Serieuze' moslimgeleerden verkopen deze onzin voor echte wetenschap, en de Arabische media geven het gretig door. Arafat had het 25 jaar geleden al over Jezus onze 'Palestijnse Heer'.

Binnen deze superieure islam hadden Joden en christenen als 'mensen van het boek' de zgn dhimmi-status. Dat wil zeggen dat ze hun geloof konden behouden, mits ze de superioriteit van de islam accepteerden en hun gedoogde positie wilden betalen met zware belastingen, die de islamitische heersers dan weer gebruikten om hun heilige oorlog te financieren. In feite waren ze rechteloos overgeleverd aan de willekeur van de heersers. Wanneer ze niet bereid of in staat waren deze eisen te accepteren was het alternatief gedwongen bekering, plundering, slavernij, en meer van die aardigheden. Er bestaat de neiging om de positie van Joodse en christelijke minderheden in de islamitische wereld te idealiseren, zeker in vergelijking met de positie van Joden in Europa, maar daar is echt niet zoveel reden toe. En sinds de stichting van de staat Israel al helemaal niet: er is vrijwel geen Jood meer te vinden in de islamitische wereld, en christelijke gemeenschappen hebben het zeer zwaar in het huis van de islam: ze moeten voortdurend de omgeving en de heersers in het oog houden en naar de mond praten.

Dus, samenvattend: in de totale ommekeer van de positie van de Joden van verachtelijke dhimmi's in zelfbewuste zionisten die een staat kunnen runnen; een staat bovendien die de illusie van het huis van de islam breekt ligt een krachtige bron voor Arabisch-islamitische jodenhaat.

Soms, vaak, denk ik, dat het conflict juist om deze redenen zo taai en onoplosbaar is. En ik begrijp helemaal niets van politici en opiniemakers die beweren dat er louter van een politiek conflict sprake is, en niet van een religieus conflict.

Nu, dit komt dus ook allemaal weer terug naar Europa, naar Nederland. Zo grijpt het beest van het antisemitisme weer om zich heen in de samenlevingen van Europa. En het griezelige feit doet zich voor, dat de publieke opinie, ongehinderd door historisch besef en moe van alle ingewikkelde conflicten steeds meer de Arabische versie van het verhaal schijnt te accepteren. Want Israel is toch wel lastig, en je weet het tenslotte ook maar nooit met die Joden, en bovendien moeten we om onze olie denken. Ik kan me voorstellen, dat Joden in Nederland zich vaak in de kou voelen staan.

Wat doet de kerk daaraan?

Nu, tot nog toe niet zoveel. Hebt u ooit een vlammend protest van het moderamen van de PKN gehoord tegen Arabisch antisemitisme? Is er ooit een duidelijk protest geweest tegen de demonisering van Israel? Hebben vertegenwoordigers van de kerken fel geïnteresserd tegen de verdraaiing van de

geschiedenis? Zijn de vertegenwoordigers van de kerken naar Israel afgereisd om slachtoffers te bemoedigen en leidinggevenden een hart onder de riem te steken toen de intifada op zijn hoogste- (diepte-)punt was? Hebben de kerken de diaconale hand uitgestoken naar Israel? Nee. Kerkinactie en ICCO subsidiëren vooral de vijanden van Israel. Tijdens de intifada stuurde de kerk zgn ‘civilians for peace’ naar Israel en de gebieden, die boordevol kritiek op Israel terugkwamen. Vertegenwoordigers van de kerk weigerden de staat Israel te feliciteren met haar 55^e verjaardag. Een delegatie bezocht het gebied en legde vooral contacten met splinters in de marge van de samenleving van Israel. Op de kerkendag van de PKN en bij andere gelegenheden mocht uitsluitend een uiterst linkse activist die in eigen land verdacht is het woord voeren. Afgelopen zomer subsidiëerde de kerk de reis van van Agt, Israelcriticus nr 1. Mijn lijst is niet volledig.

Wat de kerk zou moeten doen? Laat ik een paar dingen noemen.

1. In de allereerste en allerbangrijkste plaats in houding, gedrag en woorden duidelijk maken dat de hoge woorden van de kerkorde doorleefde werkelijkheid zijn: dat hier gelovige christenen zijn die van Israel houden vanwege de unieke en onverbreekelijke relatie die we met Israel hebben. Ik denk dat dat niet kan zonder de indringende confrontatie met haar eigen geschiedenis van Jodenhaat en Jodenverguizing en de bewustwording dat ze in Arabisch antisemitisme de spiegel van haar eigen verleden te zien krijgt, zoals Jansen terecht stelt. We zijn nog lang niet verlost van alle heidenchristelijke hoogmoed, gezien de hoge toon waarop de kerk Israel soms kapittelt.

2. De kerk zal deze houding ook in haar diaconale arm duidelijk moeten maken. Het wordt hoog tijd dat Kerkinactie en ICCO zich gaan bewegen in de weg van het belijden van de kerk en op zijn minst ophouden met het kweken van een anti-Israelhouding.

3. Als de kerk bestrijding van antisemitisme tot haar belijden rekent wordt het hoog tijd uitspraken op dit terrein te gaan doen. De studie van Jansen kan hier goede diensten bewijzen.

Maar daarbij kan bestudering en bestrijding van islamitische vervangingstheologie als een belangrijke bron van antisemitisme niet achterwege blijven. De kerk zal hierin helder positie moeten kiezen: of de kerkorde zegt waar we voor staan, en we zijn onopgeefbaar verbonden met Israel, of we gaan overstag voor de eisen van de islam. Ons eigen hachje is er trouwens ook nog mee gemoeid: laten we ons geen illusies maken over de islam. Wanneer moslims in de meerderheid zijn zal onafwendbaar de neiging bestaan een moslimrijk te stichten.

Ik maak hier een opmerking bij. Als ik deze dingen zo zeg dan is dat ingegeven door wat naar me toekomt uit het hart van de Arabisch-islamitische wereld. Iedereen kan daar via publicaties, pers, internet kennis van nemen. Velen hopen in Europa op een Europese, gematigde versie van de islam, die zich aanpast aan de moderne democratische en veelkleurige samenleving. Ik heb bewondering voor die moslims, die daarvoor ook de nek uitsteken. Maar luisterend naar de stem uit het oosten – die toch veel sterker en bepalender is – betwijfel ik de haalbaarheid daarvan.

4. In het verlengde van het voorgaande: de kerk zal ook in de oecumenische contacten wereldwijd en in het bijzonder in de Arabische wereld moeten duidelijk maken waar ze voor staat. Dan denk ik aan de Wereldraad van kerken, die bepaald niet opvalt door liefde voor Israel. Ik denk aan de Middle East council of churches, die stuk voor stuk de vervangingstheologie aanhangen en Israel als passé beschouwen; ik denk aan theologische instituten als die van Naim Ateek, die een moderne variant van de vervangingstheologie in de vorm van een Palestijnse bevrijdingstheologie hebben ontwikkeld. Ze kenmerken zich allemaal door fervent antizionisme en staan derhalve de liquidatie van de Joodse staat Israel voor. Bovendien lijken ze allemaal de Arabische versie van de geschiedenis van laat ik maar zeggen Palestina te ondersteunen: de Palestijnen zijn de oorspronkelijke bewoners van het land, en Jezus was toch eigenlijk ook wel veelmeer een Palestijn dan een Jood. De afscherming tegen antisemitisme is hier flinterdun.

5. De kerk zal geen ‘dhimmitude’ aan de dag moeten leggen. Dat woord vereist misschien enige toelichting. De term is gesmeed door de van oorsprong Egyptisch-Joodse geschiedkundige Bat Ye’or, kenner van de islam en specialiste in de studie van de positie van de dhimmi-gemeenschappen in de Arabische wereld – en de ondergang van die gemeenschappen. De laatste tijd wordt ze wat bekender in Nederland, getuige twee artikelen in de laatste nummers van Woord en Dienst. Haar publicaties zouden verplichte lectuur moeten zijn voor theologen en journalisten. Onder dhimmitude verstaat ze een houding van gedwongen serviliteit van Joodse en christelijke gemeenschappen ten opzichte van de islamitische heersers, louter uit overlevingsdrang. In haar laatste boek ‘Eurabia’ geeft ze

verbluffende voorbeelden van hoever volgens haar deze dhimmi-houding doorgedrongen is in Europa, gezien de uiterst voorzichtige en slappe wijze waarop politici en ook kerkleiders reageren op de eisen van de islam. De idee bv dat islam 'vrede' betekent en dat terreur niets met de islam te maken heeft, maar veeleer veroorzaakt wordt door Israel en Amerika wordt vooral in zgn intellectuele kringen aangehangen. Ik kan het niet helemaal beoordelen, maar het geeft wel te denken. Ontdekkend vind ik haar analyse, dat het niet waar is dat de eens zo bloeiende islamitische cultuur in vreedzame coëxistentie met de minderheden leefde, totdat westers imperialisme daar een einde aan maakte – een opvatting die je vaak van islamologen hoort. Ze toont met de stukken aan dat islamitische heersers bewust een einde maakten aan verschillende beschavingen. Zo zijn talloze oosterse kerken ten onder gegaan. En zo zou de dhimmi-houding van kerkleiders en theologen in de huidige Arabische wereld weleens de laatste fase kunnen zijn voor hun overgang naar de islam – aldus Bat Ye'or over de instituten die ik net noemde.

Ik vind het de moeite waard om deze waarschuwende stem zeer ter harte te nemen. Natuurlijk zijn we allemaal voorstander van een democratische samenleving; natuurlijk zijn we allemaal voorstander van vreedzaam samenleven van bevolkingsgroepen; natuurlijk zijn we allemaal voorstander van vrijheid van godsdienst – en als het zo uitkomt moet de kerk dat allemaal ook verdedigen. Maar denkt de islam daar net zo over?

Geen dhimmitude dus. De kerk staat voor haar boodschap. En de kerk staat voor de verdediging van de Joods-christelijke wortels van Europa en Nederland.

'Arabisch antisemitisme heeft Europese wortels' van onze redactie kerk van het Ned. Dagblad

AMSTERDAM - De jodenhaat die in de Arabische wereld gemeengoed is, heeft Europese wortels. Bovendien versterken Europese politici, journalisten en geestelijke leiders het islamitisch antisemitisme.

Dat schrijft theoloog Hans Jansen in zijn boek Van jodenhaat naar zelfmoordterrorisme; Islamisering van het Europees antisemitisme in het Midden-Oosten, dat gisteren in Amsterdam werd gepresenteerd. Hans Jansen (niet te verwarren met de gelijknamige arabist) onderzocht voor zijn ruim duizend pagina's tellende boek honderden uitingen van Arabische wetenschappers, journalisten, politici en columnisten over het Joodse volk en de staat Israël.

Hij kwam daarin herhaaldelijk verwijzingen tegen naar antisemitische lectuur uit Europa, zoals Hitlers Mein Kampf. „Het is wezenlijk hetzelfde verhaal: hetzelfde Europese vocabulaire wordt in de media gebruikt, en we horen overal in alle Arabische landen van het Midden-Oosten dezelfde demonisatie van het Joodse volk, dezelfde kwaadaardige fantasieën, dezelfde Europese mythen en legenden, alsof de mensheid helemaal niets van het verleden heeft geleerd”, aldus Jansen, die verbonden is aan het Simon Wiesenthal Centrum in Brussel.

„En ook nu is de doelstelling niet veranderd; de moslims in het Midden-Oosten willen nu hetzelfde bereiken als de christenen in de afgelopen eeuwen in Europa: Joden beroven van hun recht om te bestaan, ontkennen dat Joden het recht hebben op een thuis, op een plek waar zij zich veilig voelen.”

De tragiek van dit alles is volgens Jansen dat men dit in Europa niet wil zien. „Integendeel, politici doen hier al het mogelijke om de islamitische jodenhaat in het Midden-Oosten te bagatelliseren”, aldus Jansen, die vooral bekend werd met zijn standaardwerk Christelijke theologie na Auschwitz, waarin hij de christelijke wortels van het antisemitisme onderzocht.

Het boek werd gisteren in De Rode Hoed in Amsterdam onder meer aangeboden aan VVD-politica Ayaan Hirsi Ali. In een korte reactie vertelde zij hoe tijdens haar islamitische opvoeding de haat tegen Israël er grondig werd ingestampt. „Ik ben opgevoed met de gedachte dat Joden duivels zijn: beesten die een verbond hebben met de satan, die op aarde zijn om de moslims te vernietigen. Het is onze plicht om alle haat op grond van ras, geardheid of achtergrond te bestrijden.”

Het Platform Appèl Kerk en Israël, waarin mensen zitting hebben uit de in 2002 opgeheven Samenop-Wegwerkgroep Kerk en Israël, had ter gelegenheid van de presentatie van Jansens boek een symposium georganiseerd. Jansen legde daar uit hoe diep de jodenhaat in het Arabische wereld wortelt. „In de Koran wordt de Jood door Allah tot volkomen machteloosheid geslagen en moet hij leven in volkomen vernedering en ellende, omdat hij de boodschap van de profeet Mohammed niet heeft geaccepteerd.”

Dertien eeuwen lang, van het ontstaan van de islam tot aan de stichting van de staat Israël, gedoogden moslims Joden wel, maar alleen onder strenge voorwaarden. „Joden hadden in principe geen enkel recht. Zelfs het recht op leven moesten zij kopen, door belasting te betalen. Zelfs hun bloed werd als inferieur aan dat van de moslims beschouwd. Zij waren in feite tweederangs burgers.”

Dit was eeuwenlang de situatie. Daarom konden de moslims het in 1948 gewoonweg niet hebben dat de Joden „in het hart van de Arabische wereld” hun eigen staat uitriepen, zei Jansen gisteren. „De zionistische Jood die zijn eigen staat uitroept, roept diepe gevoelens van wrok op. Een niet te verdragen krenking van de trots van de Arabische moslims. Zij voelen zich nog steeds diep gekrenkt door het feit dat de Joden hun ondergeschikte status niet langer wilden accepteren.”

De woede hierover keert nog dagelijks terug in de Arabische media, blijkt uit Jansens boek. Er is wat de moslims betreft dan ook maar één oplossing mogelijk voor de Israëlkwestie, zei hij gisteren: „Zij

moeten hun oude, ondergeschikte status weer innemen. De arabieren zullen de Israëlische staat nooit accepteren."

De vraag die zich tijdens het symposium ter sprake kwam is welk standpunt de Nederlandse kerk - er werd vooral bedoeld op de Protestantse Kerk in Nederland - zou moeten innemen ten opzichte van Israël. Ds. Gerrit de Fijter, vice-voorzitter van de protestantse synode, nam daarom ook een exemplaar van het boek in ontvangst in ontvangst. „Wij willen staan voor een onopgeefbare verbondenheid met het volk van Israël", verwoordde hij het beleid van zijn kerk. „Wij ervaren Israël als de longen van de kerk."

Ds. Jaap de Vreugd, protestants predikant en voorzitter van de organisatie Christenen voor Israël, sprak de hoop uit dat de PKN de daad ook bij het woord voegt. Hij las voor uit de protestantse kerkorde waarin de kerk zich verplicht „het inzicht in en de bestrijding van het antisemitisme te bevorderen". „Dit is een belangrijk gegeven: ontmaskering en bestrijding van het antisemitisme horen bij het belijden van de kerk! De kerk doet dus haar eigen belijden tekort als ze op dit punt niet volkomen helder is."

Toch schort het daar nogal eens aan, vindt De Vreugd. „Hebt u ooit een vlammend protest van het moderamen van de PKN gehoord tegen Arabisch antisemitisme? Is er ooit een duidelijk protest geweest tegen de demonisering van Israël?"

„Nee", beantwoordde hij zijn eigen vraag. „Kerkinactie en ICCO (beiden kerkelijke hulporganisaties, red.) subsidiëren vooral de vijanden van Israël. En vertegenwoordigers van de kerk weigerden de staat Israël te feliciteren met haar vijfenvijftigste verjaardag."

De Vreugd riep de PKN op „in houding, gedrag en woorden duidelijk te maken dat de hoge woorden van de kerkorde doorleefde werkelijkheid zijn: dat hier gelovige christenen zijn die van Israël houden vanwege de unieke en onverbreekelijke relatie die we met Israël hebben. We zijn nog lang niet verlost van alle heidenchristelijke hoogmoed, gezien de hoge toon waarop de kerk Israël soms kapittelt."

Aan het eind van de dag schaarde het merendeel van de deelnemers aan het symposium zich achter een oproep om de jodenhaat in het Midden-Oosten aan te pakken. „Als deelnemers aan dit symposium doen wij een appèl op de Protestantse Kerk in Nederland, de Rooms Katholieke Kerk en de politieke partijen, om zich krachtig uit te spreken tegen dit voortschrijdende kwaad en dit ook metterdaad te bestrijden".